

11 § Svensk rymdverksamhet

Utbildningsutskottets betänkande 2013/14:UbU8
Svensk rymdverksamhet (skr. 2012/13:145)
föredrogs.

Anf. 17 BETTY MALMBERG (M):

Herr talman! Jag vill tacka min kollega för den intressanta informationen om ESS! Från våra minsta beståndsdelar i vår värld ska vi nu söka oss upp till rymden.

Det betänkande vi nu ska diskutera, *Svensk rymdverksamhet*, har behandlat Riksrevisionens granskning av svensk rymdverksamhet. Alliansen välkomnar granskningen. Det är med förvåning vi tar del av informationen att någon liknande utvärdering inte har gjorts sedan mitten av 1990-talet, trots att Sverige har investerat relativt stora belopp på rymdområdet under 50 års tid. Vi tycker därför att det är befogat att Riksrevisionen vidtog utvärderingen. I allmänhet håller regeringen med om Riksrevisionens slutsatser. Några av Riksrevisionens rekommendationer har redan tillmötesgått. Det gäller inte minst den rymdstrategi som har efterlysts. Regeringen meddelade redan i samband med att forsknings- och innovationspropositionen lades fram för ett år sedan att en sådan strategi skulle utarbetas.

Herr talman! Utbildningsutskottet ordnade för några veckor sedan ett kunskapsseminarium om rymden, som var oerhört informativ och verkligen speglade den mångfald av användningsområden som rymden kan innebära och många av de aspekter som behöver läggas på rymdfrågor. Vi är nog många som inte tänker på att en stor del av de tjänster som vi dagligen använder oss av görs möjliga just tack vare rymden. Det gäller tv, gps, att ta ut pengar från bankomaten, väderprognoser, den ohyggliga informationen från Filippinerna och all annan typ av kommunikation.

Förutom de samhällsekonomiska nyttigheterna är rymden också en betydelsefull näring. Rymdindustrin i Sverige omsätter ca 1 ½ miljard per år, och antalet sysselsatta i näringen har ökat med 13 procent sedan 2010. Svensk rymdverksamhet har och får en allt större betydelse i Sverige, även internationellt, för utvecklingen av tjänster inom bland annat jordobservation, navigation och telekommunikation. Rymden har också ett högt värde när det gäller innovation. Den har bidragit till starten av ett antal högteknologiska företag som också röner framgång internationellt. Ett exempel är svenska SSC, som är på väg att bli en ledande global leverantör av avancerade rymdtjänster. Under de senaste åren har till exempel ett miljövänligt bränsle- och framdrivningssystem för satelliter, Ecaps, utvecklats. Det har nu kommersialiserats och sålts till bland annat USA. Det är en enorm framgång för Sverige och för svenska företag. Därutöver finns också andra företag som är världsledande i såväl forskning som teknikutveckling.

Något som är unikt för Sverige är dessutom att vi förfogar över den stora anläggningen Esrange utanför Kiruna, där obebodda landområden gör det möjligt att utföra experiment bland annat med hjälp av obemannade sondraketer.

Under 2011 gjordes till exempel 13 uppsändningar av franska ballonger för olika tekniska och vetenskapliga studier av atmosfären. Vi tänker inte alltid på att det är en svensk anläggning, det är vi som har huvudansvar, men det finns ett delägarskap med andra länder som utför experiment med stort internationellt värde. Vid Esrange sker en stor och omfattande inhämtning av satellitdata. Det är så mycket som 140 kontakter per dag med satelliter som befinner sig i olika banor runt jorden. Det är data som kan användas på många olika sätt, till exempel inom klimatforskningen och andra områden.

Det som är unikt med rymdprojekten är att de ofta bedrivs under mycket lång tid. Det är därför inte ovanligt att det kan gå 20 år från en projektidé till själva datanedtagningen. För att detta ska

vara möjligt fordras en långsiktigt stabil finansiering. Regeringen har från och med i år ökat anslagen till rymdforskning och teknikutveckling med 75 miljoner kronor för att Sverige fortsatt ska kunna vara en viktig aktör på det här området. Att regeringen satsar på rymdfrågorna har inget med science fiction att göra, utan detta

ligger helt i linje med för samhället och världen viktiga funktioner inom områden som transport, försvar, klimat och mobiltelefoni.

Herr talman! Just därför ser vi i Alliansen fram emot att regeringen med ett strategiskt och långsiktigt perspektiv ska ta fram ett brett förankrat förslag till en sammanhållen nationell strategi för svensk rymdverksamhet – alltså helt i linje med det som Riksrevisionen efterlyser.

Med dessa ord vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 18 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S):

Herr talman! Nu ska vi fortsätta att behandla svensk rymdverksamhet och Revisionens granskning av om den är den strategiska verksamhet som det är meningen att den ska vara.

Riksrevisionen levererade ju en ganska tydlig kritik som vi socialdemokrater har tagit till oss och tagit intryck av. Att döma av regeringens svar som vi behandlar i dag har den också gjort det.

Herr talman! Jag vill verkligen understryka hur viktiga de här frågorna och den här verksamheten är. Sverige har ju investerat i rymdverksamhet under 50 års tid. Ungefär 1 miljard om året från statsbudgeten går till denna verksamhet.

Jag anser att Sverige och mänskligheten har haft stor nytta av rymdverksamheten. Det är viktigt att vi politiker tar ansvar och ger dessa frågor större utrymme i debatten och gör dem mer kända för allmänheten. Det är huvudmotivet till att jag i dag har ställt mig i talarstolen.

Rymdverksamheten är viktig för vår kunskap om miljö och klimat. Den är viktig för vår konkurrenskraft och sysselsättning. Den är också viktig för bilden av Sverige som en kunskapsnation.

Vi är beroende av satelliter i vår vardag, vid navigering, vid mobilkommunikation eller vid tv-utsändningar från hela världen. Det är svårt att föreställa sig hur vår vardag skulle se ut om satelliterna av någon anledning stängdes av. Skyddet av och tillgången till rymdens infrastruktur borde uppmärksammas mer.

Jag vill också lyfta fram hur resultat från rymdforskning har förbättrat hälsan på jorden. Jag ska nämna några exempel.

Det första exemplet gäller mikrovågor som sändes ut från satelliter för att studera klimatförändringar visade sig vara användbara inom medicinen. Med mikrovågors hjälp går det att tidigt upptäcka cancer.

Det andra exemplet handlar om att rymdforskningen har gett ett sätt att mäta strålningsdoser i kroppen på cancerpatienter. Det gör strålningen mer effektiv och skyddar också omkringliggande områden i kroppen. Vi är många som kan tacka rymdverksamheten för våra liv.

Rymdforskningen är viktig för Sverige, men vi får inte tillräckligt med valuta för den miljard som vi satsar. Det finns potential till förbättringar, säger Riksrevisionen.

Rymdverksamhet och rymdforskning är till sin natur tvärvetenskapliga och komplexa. Beslut fattas på internationell nivå på en rad departement och av olika myndigheter. Revisionen menar att vi

saknar en helhetssyn och att det behövs konkreta målsättningar och en bättre samordning.

Som Betty Malmberg här sade har regeringen aviserat en nationell strategi som är brett förankrad. Det finns ingen anledning för oss att i dag föregripa det arbetet.

Detta är ett exempel på en fråga som tjänar på samarbete även i politiken över de så kallade blockgränserna.

Revisionen pekar också på att regeringens återrapportering till riksdagen inte ger tillräcklig insyn i hur svenska rymdsatsningar borde prioriteras. Utskottet som helhet kan inte nog betona vikten av riksdagen ges ökad insyn så att vi alla kan följa regeringens arbete på det här området.

Mot bakgrund av att rymdverksamheten blir allt viktigare för en rad olika samhällsfunktioner kommer vi från utskottet att noga följa rapporteringen.

Avslutningsvis vill jag bara tacka Riksrevisionen för en välkommen och angelägen rapport.

(Applåder)

Anf. 19 YVONNE ANDERSSON (KD):

Herr talman! I dag ska vi fatta beslut om svensk rymdverksamhet. Det är ett historiskt tillfälle. Aldrig tidigare har vi haft ett betänkande som enbart har handlat om rymdverksamhet, och aldrig tidigare har det anordnats en debatt om enbart rymdverksamhet i Sveriges riksdag. Detta måste väl ändå signalera att rymdverksamhet är något att bry sig om. Det hör dagens och framtidens samhälle till.

Intressant är också att det försiggår ett intensivt arbete i vårt rymdnätverk här i riksdagen som leds av Betty Malmberg, att det pågår samtal och debatter om rymdverksamhet i Sverige och om Esa, som är det internationella samarbete som är ligger i Wassenaar i Holland. Nu planeras också rymdverksamhet inom EU.

I Sverige verkar en rad spännande företag med inriktning på rymden. Under olika studieresor som vi har gjort har det visat sig att Sverige är stort inom detta område, också internationellt. Jag kan nämna samarbetet med Australien, Indien och andra länder.

Vi i vårt land räknas och uppmärksammas, och det finns en tillit till det kunnande och de produkter som är ett resultat av den forskning och den industri vi har.

Men det är inte enbart experterna som arbetar, beslutar, forskar eller fördelar pengar till rymdverksamhet som kan ta del av rymdverksamheten. Det görs en jättesatsning på Visualiseringscenter i Norrköping där allmänheten kan få tillträde och vara med på "Rymdresan" med Christer Fuglesang. Visualiseringscentret är kopplat till Linköpings universitet, och dess ansvarige är den numera inom sitt område världsberömda professorn Anders Ynnerman.

Det finns besök som man kan göra som är intressanta och där man lär sig mer. Så kan man göra besök som förändrar ens sätt att tänka. Ett besök på Visualiseringscentret är ett sådant besök.

Herr talman! Det betänkande som vi behandlar har sin utgångspunkt i Riksrevisionens rapport om effektiviteten i svensk rymdverksamhet. Betänkandet har inga reservationer.

Med tanke på att Sverige har investerat i rymdverksamhet i drygt 50 år och den årliga investeringen i statliga anslag ligger på ca 1 miljard kronor är det viktigt att arbetet följs upp och utvärderas.

Svensk rymdforskning och rymdverksamhet ska vara en strategisk tillgång för kunskapssamhället, för industrins konkurrenskraft och för att möta samhällets behov. I 2012 års forsknings- och

innovationsproposition framhåller regeringen att rymdverksamheten har en stor och växande betydelse för samhället. I den aviseras också direktiv till en kommande utredning med uppgift att strategiskt och i ett långsiktigt perspektiv ta fram ett brett förankrat förslag till en sammanhållen nationell strategi för svensk rymdverksamhet.

Det här arbetet, herr talman, ser jag fram mot! Jag utgår ifrån att vi i riksdagen både får insyn och kan följa denna process när strategin ska arbetas fram.

Herr talman! Jag är inte enbart utskottsledamot med rymdforskningen som en del av mitt ansvar. Jag är också ordförande i Rifo. Redan 1963 talade Hannes Alfvén om rymdforskning på ett Rifoseminarium. Det är spännande att följa hur dessa frågor utvecklas över tid. Nu ska rymdverksamheten i Sverige fortsätta att utvecklas och spridas över världen. Det gäller satelliter som Odin, som är en viktig svensk produkt – från ax till limpa, kan man säga – och som har varit i rymden rätt länge, liksom Steamr och andra. Den är den kunskapen som sprids över världen. Sverige kan med den, som i andra sammanhang, förbli en viktig part på den globala kunskapsmarknaden.

Som politiker är man inte stolt över allt som händer och sker, men när det gäller rymdverksamheten har vi all anledning att vara stolta.

Herr talman! Jag kan just nu inte låta bli att slutligen säga att vi har en debatt om rymdverksamhet i Sverige, som har pågått länge, och det är tre kvinnor som har haft anledning att hålla anföranden. Det är väl ändå häftigt!

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Eclund (KD).

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 20 november.)